

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tartu Ringkonnakohus
Kohtukoosseis	Viivi Tomson, Triin Uusen-Nacke, Üllar Roostoja
Otsuse tegemise aeg ja koht	17. mai 2019, Tartu
Tsiviilasja number	2-17-10049
Tsiviilasi	Osühingu Pusku Invest hagi mittetulundusühingu „Kesk-Eesti Metsaomanikud“ vastu võlgnevuse ja viivise väljamõistmiseks
Tsiviilasja hind apellatsioonikohtus	5716,07 eurot
Vaidlustatud kohtulahend	Tartu Maakohtu 24. jaanuari 2019 otsus
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	mittetulundusühingu „Kesk-Eesti Metsaomanikud“ apellatsioonkaebus
Kohtuistungi toimumise aeg	Kirjalik menetlus
Menetlusosalised ja nende esindajad	Apellant (kostja): mittetulundusühing „Kesk-Eesti Metsaomanikud“ (rk: 80232983), esindaja advokaat Allar Laugesaar Vastustaja (hageja): Osühing Pusku Invest (rk: 10260819), esindaja vandeadvokaat Maili Riisenberg

RESOLUTSIOON

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tartu Maakohtu 24. jaanuari 2019 otsus muutmata.

2. Jätta menetluskulud ringkonnakohtus mittetulundusühing „Kesk-Eesti Metsaomanikud“ kanda.

3. Välja mõista mittetulundusühingult „Kesk-Eesti Metsaomanikud“ Osühingu Pusku Invest kasuks ringkonnakohtus kantud menetluskulude kattteks 200 eurot.

Edasikaebamise kord

Otsuse peale võib esitada kassatsioonkaebuse Riigikohtule 30 päeva jooksul otsuse kättetoimetamisest.

Hagimenetluses Riigikohtus võib menetlusosaline menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Juhul, kui menetlusosaline taotleb menetlusabi, peab ta esitama tähtaja kestel kassatsioonkaebuse. Kaebuse põhjendamiseks või riigilõivu tasumiseks või kaebuses esineva sellise puuduse kõrvaldamiseks, mis on seotud menetlusabi taotlemisega, annab kohus mõistliku tähtaja pärast menetlusabi taotluse lahendamist, kui nimetatud taotlus ei ole esitatud põhjendamatult või tähtaja pikendamise eesmärgil.

MENETLUSOSALISTE NÕUDED, VASTUVÄITED JA PÕHJENDUSED

1. Osühing Pusku Invest (hageja) esitas maakohtule mittetulundusühingu „Kesk-Eesti Metsaomanikud“ (kostja) vastu hagi, milles palus mõista kostjalt välja hageja kasuks võlgnevuse 4612,50 eurot ja seadusjärgses määras viivise alates 01.06.2015 kuni võlgnevuse tasumiseni.

Hagiavalduse kohaselt sõlmisid pooled 20.03.2014 seoses metsaveohaagise ja metsatõstuki ostmisega kaks laenulepingut. Esimese laenulepingu järgi kohustus hageja andma kostjale laenu 2632,50 eurot ja teise laenulepingu järgi 1980 eurot. Kostja kohustus laenusummad tagastama pärast toetuse (taotlus nr 7-5/11/556) laekumist PRIA-st, kuid mitte hiljem kui 31.05.2015. PRIA toetus maksti kostjale välja 13.08.2014, kuid kostja ei ole vaatamata hageja nõudmistele laenusummasid tagastanud.

Hageja väitel oli lepingute sõlmimise taust järgmine. Kostja esitas 2011. aastal SA-le Erametsakeskus taotluse toetuse saamiseks, et soetada kolmandale isikule metsatõstuk (väärtus 3960 eurot, sh km) ja metsaveohaagis (väärtus 5265 eurot, sh km). SA Erametsakeskus rahuldab 07.03.2012 käskkirjaga taotluse, kohustades hüvitama poole seadmete väärtusest (ilma käibemaksuta). Kuna 2014. a alguses teatas kolmas isik, et ei soovi seadmeid soetada, avaldas hageja soovi seda ise teha. Kostja oli sellega nõus. 27.03.2014 tegi hageja kostjale ülekande summas 9225 eurot (s.o seadmete kogumaksumus, pool sellest rendiarvete ja pool laenulepingute alusel). Seega sai kostja ilma kulutusi tegemata endale seadmete ostmiseks ettenähtud toetuse, mida kostja ei ole vastavalt sihtotstarbele kasutanud, ning keeldub nüüd seda hagejale üle andmast. Lepingute sõlmimisel oli hageja eesmärk soetada seadmed selliselt, et poole seadmete maksumusest katab PRIA toetus. Kostja on mittetulundusühing ja selliste lepingute sõlmimine on kostjal tavapärane, et võimaldada oma liikmetel osta metsatehnikat toetuste abil. Laenulepingute p 3.3 ei kuulu kohaldamisele. Üksnes juhul, kui PRIA toetust ei oleks laekunud, oleks toimunud tasaarvestus ning kostjale üle antud laen ja renditasu oleks loetud tasutuks müügihinna kattteks.

2. Kostja hagi ei tunnistanud, leides, et kõik hageja nõuded kostja vastu on lõppenud. Kostja asus menetluse käigus seisukohale, et poolte kokkulepe oli järgmine: a) kostja ostab haagise ja tõstuki; b) haagis ja tõstuk on hageja kasutuses; c) omandiõigus seadmetele läheb üle viie aasta pärast ehk 13.08.2019; d) haagise ja tõstuki hinnaks on sama hind, millega kostja seadmed ostis; e) kuna seadmete ostmine oli seotud kostja esitatud toetuse taotlusega ja toetuse tingimuse kohaselt peab seade olema taotleja oma vähemalt 5 aastat, ei saa kostja

seadmeid hagejale koheselt müüa ning seetõttu märgib hageja kostjale tehtud ülekannete selgituseks arved ja laenulepingud; f) hageja tasunud summad loetakse tasaarvestatuks. Tegemist on tervikliku kokkuleppega, millel on nii kasutusrendi, kapitalirendi, liisingulepingu kui ka järelmaksuga müügi tunnuseid. Kogu poolte kokkulepe sisaldub laenulepingutes. Laenulepingute p 3.3 tähendab seda, et omandiõiguse üleminekuga viieaastase kasutusperioodi lõpus loetakse kõik nõuded täidetuks, st punktis sisaldub tasaarvestuse kokkulepe.

MAAKOHTU LAHEND

3. Tartu Maakohus rahuldab 24. jaanuari 2019 otsusega hagi ning mõistis mittetulundusühingult „Kesk-Eesti Metsaomanikud“ välja Pusku Invest OÜ kasuks 5962,61 eurot, millest 4612,50 eurot on põhivõlgnevus ja 1350,11 eurot 24. jaanuari 2019 seisuga sissenõutavaks muutunud viivis, ning viivise võlaõigusseaduse (VÕS) § 113 lg 1 lauses 2 sätestatud määras alates 25. jaanuarist 2019 tasumata põhivõlalt (4612,50 eurot) kuni põhivõla tasumiseni.

Kostja tasaarvestusavalduse jättis maakohus rahuldamata.

Menetluskulud jättis maakohus kostja kanda ning mõistis kostjalt välja hageja menetluskulud summas 1701 eurot (sh 425 eurot riigilõiv ja 1276 eurot õigusabikulu) ning viivise väljamõistetud menetluskuludelt VÕS § 113 lg 1 lauses 2 sätestatud määras alates otsuse jõustumisest kuni selle täitmiseni.

Kohtuotsuse põhjenduste kohaselt on kostja laenulepingute p 3.1 järgi kohustatud tagastama laenusummad (kokku 4612,50 eurot) hagejale pärast toetuse laekumist PRIA-st, laen tuli tagastada hiljemalt 31.05.2015. Kostja on PRIA-st toetuse saanud. Seega on laenu tagastamise tingimus saanud ning igal juhul on saanud lepingu täitmise tähtaeg 31.05.2015.

Kostja on esitanud vastuväite, et ta on hageja nõude tasaarvestanud enda nõudega, mis tal oli hageja vastu tulenevalt rendisuhtest. Tasaarvestuse nõude esitas kostja siis, kui menetlus oli kestnud peaaegu aasta. Kostja ei ole menetluses käitunud heas usus. Kostja on esitanud rendilepingu olemasolu kohta vastuolulisi väiteid. Kohus leidis, et poolte vahel oli suuline rendileping, mille järgi andis kostja tõstuki ja haagise hagejale rendile. Eluliselt usutav on hageja väide, et pooled leppisid kokku renditasus 4612,50 eurot mõlema seadme peale kokku viieks aastaks. Tasu maksmiseks esitas kostja kaks arvet: tõstuki renditasu 1 perioodiks 1980 eurot ja haagise renditasu 1 perioodiks 2632,50 eurot. Kostja ei ole hagejalt pärast 27.03.2014 makse tegemist täiendavat renditasu nõudnud. Arvetel olev renditasu vastab rendilepingute projektides märgitule.

Kohtu hinnang tugineb ka hageja kirjeldatud sarnaste seadmete tavapärasele omandamise skeemile, millele kostja vastuväiteid ei esitanud. Nimelt tasuvad kostja liikmed kostjale kogu seadmete müügihinna laenu- ja rendilepingu alusel, kusjuures osa tasumisel saadavast summast saadakse PRIA toetusena. Toetuse tingimuse kohaselt peab seade olema taotleja oma vähemalt 5 aastat. Sellest tulenevalt leppisid pooled kokku, et haagis ja tõstuk on hageja kasutuses, kuid omandiõigus seadmetele läheb üle viie aasta pärast. Kostja on kinnitanud, et seadmeid soovis osta hageja, kuid toetust oli võimalik saada kostjal. PRIA toetas kostjat seadmete ostul pooles ulatuses (v.a käibemaks), kokku 3843,75 eurot. Toetus maksti kostjale välja 13.08.2014. Kohus leidis laenu- ja rendilepinguid koosmõjus hinnates, et nende sõlmimise eesmärk oli võimaldada hagejal soetada seadmed soodushinnaga, s.o poole hinnaga. Ei ole eluliselt usutav, et hageja oleks soovinud seadmed osta täishinnaga vahendaja kaudu ilma, et ta saaks seadmete omanikuks viie aasta jooksul. Vastasel juhul oleks hageja võinud pöörduda otse müüja poole. Võrreldes laenu- ja rendisummat seadmete

kogumaksumusega, on ilmne, et hageja ja kostja kasutasid sama skeemi ning arvetel märgitud rendisumma suurus on eluliselt usutav.

Kuna rendisumma on hageja poolt tasutud, puudub kostjal tasaarvestatav nõue hageja vastu.

Laenulepingute p 3 sisaldab kahte laenu tagastamise viisi, sõltuvalt PRIA toetuse maksmisest. Leping välistab p-de 3.1 ja 3.3 samal ajal kohaldamise. Punktist 3.3 tulenevalt on nõudeid võimalik tasaarvestada üksnes siis, kui PRIA kostjale toetust ei maksa. Kuna PRIA maksis kostjale toetust, siis on hagejal õigus nõuda lepingute p 3.1 alusel laenusummat 4612,50 eurot, millele lisandub viivis.

ASJAOSALISTE TAOTLUSED JA PÕHJENDUSED

4. Mittetulundusühing „Kesk-Eesti Metsaomanikud“ esitas apellatsioonkaebuse, milles taotleb Tartu Maakohtu 24. jaanuari 2019 otsuse tühistamist ning uue otsuse tegemist, millega jätta hagi rahuldamata ja menetluskulud vastustaja kanda.

Apellatsioonkaebuse põhjenduste kohaselt:

- 1) ei ole kohus välja selgitanud poolte tegelikku tahet algse lepingu sõlmimisel;
- 2) asus kohus seisukohale, et poolte kokkuleppe järgi pidi haagise ja tõstuki omandiõigus üle antama hagejale. Tegemist on võõrandamislepingule omase tingimusega. Jääb arusaamatuks, kuidas sai kohus samas jõuda tulemuseni, et tegemist oli rendilepinguga, mille olemuslikuks tingimuseks on asja tagastamine. Kohus heidab kostjale ette seisukohtade muutmist, kuigi kostja on kogu menetluse kestel olnud seisukohal, et tegemist on tervikliku kokkuleppega, mida ei saa käsitleda laenulepinguna või rendilepinguna, vaid millel on nii kasutusrendi, kapitalirendi, liisingulepingu kui järelmaksuga müügi tunnuseid;
- 3) oleks hageja märgitud hinnaga seadmete rentimine kostjale äärmiselt kahjulik, kuna sarnase metsatehnika rent ei ole levinud ja on seetõttu väga kallis. Kohus kostja esitatud tõendiga ei arvestanud. Selle asemel lähtus kohus hageja paljasõnalisest väitest, et rent peab olema just nii madal nagu hageja soovib. Kui kohus leidis, et rendi summa on kokku leppimata, oleks pidanud kohus selle määrama, lähtudes lepingu olemusest ja eesmärgist;
- 4) on kohtuotsus üllatuslik. 13.04.2018 kirjast nähtus, et kohus käsitleb õigussuhet terviklikuna ja kavatses arvestada mõlema poole kinnitatud kokkulepet asjade omandiõiguse ülemineku kohta. Seega tulnuks kohtul anda hinnang ka sellele, millise tasu eest pidid seadmed hageja omaks saama. Kohus sellele tähelepanu ei pööranud. Kohus leidis, et poolte vahel olid laenuleping ja rendileping, asudes põhjendamatule seisukohale, et neist kahest lepingust tuleneb ka kohustus anda hagejale üle seadmete omandiõigus. Ei laenuleping ega rendileping ei näe ette asja omandiõiguse üleandmise kohustust. Kohus ei selgitanud, et kavatses käsitleda õigussuhet vaid laenulepingu ja rendilepinguna;
- 5) ei ole kohtuotsuses märgitud vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 442 lg 2 p-le 5¹ tsiviilasja hinda.

5. Osaühing Pusku Invest vaidleb apellatsioonkaebusele vastu ning taotleb selle rahuldamata, maakohtu otsuse muutmata ja menetluskulude apellandi kanda jätmist.

Vastuväidete kohaselt:

- 1) on kohus selgitanud välja poolte tegeliku tahte algsete lepingute sõlmimisel. Kohus leidis laenu- ja rendilepinguid koosmõjus hinnates, et nende sõlmimise eesmärk oli võimaldada hagejal soetada seadmed poole hinnaga;
- 2) on kostja arutlused lepingu olemuse üle asjakohatud, sest kostja ei ole tõendanud, et poolte kokkuleppe tingimuseks oli seadmete ost sama hinnaga, millega kostja seadmed soetas. Samuti ei ole kostja tõendanud, et kostja oli poolte kokkuleppe järgi õigustatud PRIA toetuse

endale jätma. Sellised väited on vastuolus tõenditega. Laenulepingutest tuleneb, et laenu tagasimaksmise kohustus puudus kostjal vaid siis, kui PRIA toetust ei maksa;

3) ei ole kohtuotsus üllatuslik. Kohus on andnud pooltele selgitusi nii tõendamiskoormise kohta kui ka arutanud õigussuhte kvalifitseerimise küsimusi. Kohtuotsus käsitleb õigussuhet terviklikuna. Kohus on hinnanud küsimust, missuguse tasu eest pidid seadmed hageja omaks saama, jõudes järeldusele, et hageja pidi saama seadmed soetada poole hinnaga.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

6. Ringkonnakohus leiab, et apellatsioonkaebus tuleb jätta rahuldamata ja Tartu Maakohtu 24. jaanuari 2019 otsus muutmata. Ringkonnakohus nõustub maakohtu põhjendustega ning TsMS § 654 lg 6 alusel ei pea vajalikuks neid kõiki käesolevas otsuses korrata.

7. Vastuseks apellatsioonkaebuses esitatud põhjendustele märgib ringkonnakohus, et ükski nendest ei anna alust maakohtu otsuse tühistamiseks. Maakohus on andnud hinnangu kõikidele esitatud tõenditele ning põhjendatult rahuldanud hageja laenulepingutel põhineva nõude.

7.1. Maakohus on poolte tegeliku tahte väljaselgitamisel arvestanud kõiki esitatud tõendeid ja seisukohti ning jõudnud õigele järeldusele, et laenulepingute sõlmimise lõppeesmärgiks oli hageja poolt metsatõstuki ja metsaveohaagise soodushinnaga omandamine.

Kostja ei ole laenulepingute kehtivust vaidlustanud ning laenulepingute p 3.1 kohaselt kohustus kostja hagejale laenu tagastama pärast PRIA-st toetuse laekumist. Puudub vaidlus, et toetus on kostjale välja makstud 13.08.2014 ning seetõttu puudus kostjal alus laenusummat mitte tagastada. Maakohus on õigesti märkinud, et laenulepingute p 3.3 kohalduks üksnes siis, kui kostjale ei oleks toetust makstud.

Poolte tegelikku tahet võimaldada hagejal omandada soodustingimustel metsatõstuk ja metsaveohaagis tõendab muu hulgas maksekorraldus nr 457 (tl 38), mille kohaselt hageja kandis 27.03.2014 kostja arvele 9225 eurot (s.o metsatõstuki ja metsaveohaagise täishinna) ning märkis maksekorralduse selgitusse rendiarvete ja laenulepingute numbrid. Asjaolu, et laenulepingud allkirjastati hiljem (tl 12-15), ei muuda laenulepingute sõlmimise eesmärki. Oluline on siinjuures rõhutada, et kostja ei ole vaidlustanud hageja väidet, et seesugune „skeem“ metsatehnika võõrandamisel oli kostja praktikas tavaline.

7.2. Iseenesest õige on kostja tähelepanek apellatsioonkaebuses, et maakohus ei ole märkinud otsuse sissejuhatusse tsiviilasja hinda (TsMS § 442 lg 2 p 5¹), kuid nimetatud minetus ei anna alust kohtuotsuse tühistamiseks. Praegusel juhul on tsiviilasja hind nähtav ringkonnakohtu otsuse sissejuhatuses.

8. Seoses apellatsioonkaebuse rahuldamata jätmisega jäävad menetluskulud ringkonnakohtus TsMS § 171 lg 1 alusel kostja kanda.

Menetluskulude nimekirja kohaselt on hageja koostanud vastuse kostja apellatsioonkaebusele ja kulutanud selleks õigusabile 200 eurot (2,5 tundi x 80 eurot).

Ringkonnakohus leiab, et hageja õigusabikulud 200 eurot on põhjendatud ja vajalikud TsMS § 175 lg 1 tähenduses ning seetõttu tuleb kostjalt hageja õigusabikulude katteks välja mõista 200 eurot.

/allkirjastatud digitaalselt/

Viivi Tomson

/allkirjastatud digitaalselt/

Triin Uusen-Nacke

/allkirjastatud digitaalselt/

Üllar Roostoja

